

EVANKELIS-LUTERILAISEN USKONNON KOE 16.3.2016 HYVÄN VASTAUKSEN PIIRTEITÄ

Alla oleva vastausten piirteiden, sisältöjen ja pisteitysten luonnehdinta ei sido ylioppilastutkintolautakunnan arvostelua. Lopullisessa arvostelussa käytettävistä kriteereistä päättää tutkintoaineen sensorikunta.

Uskonnonopetuksen keskeinen tehtävä on perehdyttää opiskelija omaan uskontoonsa. Tämän ohessa perehdytään myös muihin uskontoihin näiden omista lähtökohdista. Uskontoa tarkastellaan monipuolisena ilmiönä, joka kytkeytyy moraaliin, kulttuuriin ja yhteiskuntaan. Tällöin hyödynnetään uskontojen omia lähteitä sekä teologista ja uskontotieteellistä tutkimusta ja medioiden välittämää ajankohtaista materiaalia.

Uskonnon kokeessa arvioinnin kohteena on uskonnon oppimäärän asiasisällön tuntemus sekä keskeisten uskontoja ja maailmankatsomuksia koskevien käsitteiden asianmukainen ja täsmällinen käyttö. Lisäksi arvioinnin kohteena on taito tarkastella kriittisesti uskontoja ja maailmankatsomuksia koskevaa tietoa, esimerkiksi analysoimalla kuvia, tilastoja ja tekstipohjaisia aineistoja. Hyvä vastaus on jäsenelty ja asiasisällöltään johdonmukainen. Se ilmentää myös uskontoja ja maailmankatsomuksia koskevien tietojen itsenäistä hallintaa sekä taitoa soveltaa ja kehittää tietoja. Pohdintaa vaativissa vastauksissa opiskelijan tulee kyetä kirjoittamaan uskonnon kysymyksistä analyttisesti ja ongelmaa eri näkökulmista arvioiden.

Tehtävä 1

Käsite luonnonkansojen uskonnot vastaa käsitteitä alkuperäiskansojen uskonnot, heimouskonnot, varhaiskantaiset uskonnot, etniset uskonnot tai kirjoituksettomien kulttuurien uskonnot. Näiden uskontojen juuret ulottuvat kymmenien tuhansien vuosien päähän. Kannattajien määrää on vaikea arvioida, mutta joka tapauksessa määrä on muutamia prosentteja maailman väestöstä. Kyseisiä uskontoja harjoitetaan edelleen eri puolilla maailmaa, muun muassa Afrikassa, Kaakkois-Aasiassa ja Etelä-Amerikassa. Euroopassa ja Yhdysvalloissa nykyisin levinnyt uskonnollinen virtaus, uuspakanuus, sisältää joitakin yhteisiä piirteitä luonnonkansojen uskontojen kanssa (esim. wicca, uussamanismi).

Luonnonuskonnot ei ole mikään yhtenäinen uskonto, mutta tyypillisiä piirteitä useimmille niistä ovat esimerkiksi seuraavat:

- suullinen perimätieto (myytit, tarinat, riitit, magia)
- usko johonkin korkeampaan henkeen, henkiin tai olentoihin
- jumaluutta uskotaan olevan kaikkialla luonnossa (panteismi, mana)
- läheinen yhteys luontoon
- myyttinen sukulaissuhde eläimiin (totemismi)
- animistinen ajattelu
- esi-isien kunnioitus, vainajien palvonta
- heimosidonnaisuus

- yhteisön hyvinvoinnin korostaminen
- uskonnollisina asiantuntijoina esim. tietäjät, poppamiehet, šamaanit, noidat
- syklinen aikakäsitys

3 pisteeseen vaaditaan, että vastauksessa luonnonuskonnot on ymmärretty oikein. Tämän lisäksi vastauksessa on käsitelty syvällisemmin vähintään kahta edellä mainituista piirteistä tai mainittu useampia piirteitä lyhyesti. Korkeampiin pisteisiin vaaditaan useampien piirteiden syvällisempää käsittelyä.

Tehtävä 2

Kustakin kohdasta a–c annetaan enintään 2 pistettä. Symbolin liittäminen oikeaan uskontoon ei riitä 1 pisteeseen, vaan sen lisäksi myös symbolin merkityksestä tulee olla perustietoa, esimerkiksi symbolin nimi. Jos symbolin merkitys on selitetty hyvin, mutta uskonto on väärä, voi kustakin kohdasta a–c saada enintään 1 pisteen.

a)

Symboli liittyy taolaisuuteen, mutta myös yleisemmin Kiinan uskontoihin. Kyseessä on yin–yang-merkki (tai jin–jang), josta käytetään myös nimitystä taiji. Symboli kuvaa maailman-kaikkeuden kahta perusvoimaa. Nämä voimat ovat toisilleen vastakkaisia, mutta ne ovat samalla toisiaan täydentäviä ja toisistaan riippuvaisia. Yin edustaa muun muassa feminiinisyyttä, passiivisuutta ja pimeyttä, yang puolestaan maskuliinisuuksi, aktiivisuutta ja valoa. Kaikissa asioissa on sekä yiniä että yangia (mikä ilmenee myös symbolissa: tummassa osassa on vaalea piste ja toisin päin). Taolaisuudessa pyritään näiden kahden vastavoiman tasapainoon, harmoniaan. Tämä ilmenee myös taolaisesta ajattelusta vaikutteita saaneissa taistelulajeissa, ruokavalioissa ja kiinalaisessa lääketieteessä.

b)

Symboli liittyy buddhalaisuuteen. Kyseessä on kahdeksanpuolainen pyörä, joka viittaa jaloön kahdeksanosaiseen tiehen. Pyörän kahdeksan puolaa merkitsevät kukin yhtä tien osaa (oikea oivallus, pyrkimys, puhe, toiminta, elinkeino, ponnistelu, valppaus, keskittyminen). Nämä tien eri osat voidaan jaotella viisauteen, itsekuriin ja keskittymiseen, jotka kaikki tukevat toisiaan. Buddhalaisuuden neljännen jalan totuuden mukaan kärsimys lakkaa, kun kulkee jaloa kahdeksanosaista tietä.

c)

Symboli liittyy hindulaisuuteen. Kyseessä on om-tavu, hindulaisuuden pyhin tavu. Se symboloi brahmania ja koko universumia. Om on hindulaisuuden pyhää kieltä, sanskritia. Tavulla aloitetaan ja päätetään hindulaiset mantrat. Hindulaisuudessa on monia tulkintoja tavun merkin symboliikasta.

Tehtävä 3

Hyvässä vastauksessa kokelas tarkastelee kysymystä ihmisen pahuudesta nimenomaan Raamatussa. Vastauksessa osataan kuvata pääpiirteissään keskeisiä aiheeseen liittyviä kertomuksia Vanhassa ja Uudessa testamentissa: esimerkiksi ihmisen luomista, syntiin lankeemusta, veljesmurhaa, vedenpaisumusta, kertomuksia Jeesuksen toiminnasta ja opetuksista sekä Jeesuksen kuolemasta. Vastauksessa voi käsitellä myös Paavalin opetuksia synnin vaikutuksesta ihmisiin.

3 pisteeseen riittää ihmisen pahuuden käsittely joko Vanhassa tai Uudessa testamentissa. Korkeammissa pisteissä edellytetään kysymyksen monipuolista käsittelyä sekä Vanhassa että Uudessa testamentissa.

Tehtävä 4

Hyvässä vastauksessa pohditaan suomalaisuuden ja luterilaisuuden suhdetta ottamalla esimerkkejä eri aikakausilta. Vastauksen voi rakentaa monella tavalla. Vastauksessa voi esimerkiksi ottaa kantaa ingressissä annettuun Kati Niemelän lausuntoon ja pohtia asiaa esimerkiksi siltä kannalta, onko kyseessä nimenomaan sukupolvia erottava kysymys. Vastauksen voi rakentaa myös kronologisesti tai temaattisesti. Luterilaisuuden ja suomalaisuuden suhdetta ja sen muutoksia eri aikakausina voi tarkastella kronologisesti esimerkiksi seuraavista näkökulmista:

- Luterilaisuus on vaikuttanut syvästi ja monitahoisesti suomalaiseen kulttuuriin aina 1500-luvulta lähtien (reformaatio) ja oli pitkään ainoa sallittu uskonto (ortodoksien tiettyjä erivapauksia lukuun ottamatta).
- Suomalaisuus sidottiin tiukasti luterilaisuuteen kansallisen heräämisen aikana 1800-luvulla, vaikka aineksia kansalliseen identiteettiin haettiin myös kalevalaisesta kansanrunoudesta.
- Sisällissodassa 1918 ja sen jälkeen kirkko miellettiin valkoisen puolen tukijaksi: luterilainen Suomi oli leimallisesti valkoinen Suomi.
- Uskonnonvapauslain tultua voimaan 1920-luvulla osa suomalaisista erosi kirkosta (määrä jäi kuitenkin vähäiseksi); luterilaiseen kirkkoon kuulumista pidettiin pitkään kunnan kansalaisen merkinä, etenkin maaseudulla.
- Toisen maailmansodan aikana kirkko osallistui sotapropagandaan ja sotilaiden taistelutahdon ylläpitämiseen.
- Sotien jälkeen, erityisesti 1960- ja 1970-lukujen vasemmistolaisissa piireissä kritisoi luterilaisuuden ja suomalaisuuden liittoa: kotia, uskontoa ja isänmaata.
- Nykyään järjestetään esimerkiksi itsenäisyyspäivänä juhlanjumalanpalvelukset ja hartaat tilaisuudet sankarihaudoilla.
- Kiinteitä sidoksia kirkon ja valtion välillä on purettu, mutta valtiopäivät alkavat jumalanpalveluksella ja kirkkoon kuuluvat ministerit vannovat virkavalansa käsi Raamatulla.
- Luterilaisella kirkolla on Suomessa edelleen erityisasema; suurin osa kansasta on sen jäseniä.
- Moniarvoisessa ja monikulttuurisessa Suomessa suomalaisuuden ja luterilaisuuden suhde ei ole enää itsestään selvä: monilla ei henkilökohtaista suhdetta luterilaisuuteen.

Vastauksen voi rakentaa myös temaattisesti erittelemällä erilaisia kulttuurisia, yhteiskunnallisia, oikeudellisia ja poliittisia näkökulmia eri aikoina esimerkiksi seuraavasti:

- kansansivistys ja kirjakieli
- luterilaisuuden myötä regimenttiopin vaikutukset kirkon ja valtion suhteisiin, oikeusjärjestelmään
- herätysliikkeiden merkitys
- kuvataide, musiikki, kirjallisuus
- uskonnonvapauslaki ja uskonnon harjoittaminen
- kirkon ja valtion suhteet (valtionkirkko, kansankirkko)
- pohjoismainen hyvinvointivaltio ja luterilaisuus

3 pisteeseen vaaditaan esimerkkejä vähintään kolmelta aikakaudelta. Korkeimmissa pisteissä edellytetään luterilaisuuden ja suomalaisuuden monipuolista tarkastelua eri aikoina.

Tehtävä 5

Vastauksessa pohditaan, tarvitseeko ihminen uskontoa ja mihin sekä perustellaan valittu näkökanta. Vastauksen voi rakentaa monella tapaa, esimerkiksi pohtimalla yleisesti argumentteja puolesta ja vastaan. Lähtökohtana voi myös olla joko tieteellinen tai uskonnollinen maailmankatsomus sekä eri tieteenalojen, esimerkiksi filosofian, uskontotieteen ja psykologian näkökulmat. Vastauksessa voidaan ottaa myös perustellen kantaa tehtävässä annettuun väitteeseen, että ihminen on luonnostaan uskonnollinen olento. Kysymystä voi käsitellä esimerkiksi seuraavista näkökulmista:

- elämän peruskysymysten selittäminen (syntymä, kuolema, elämän tarkoitus, kärsimyksen ongelma)
- maailmankuvan rakentaminen (tiede/usko)
- moraalien perusta (arvot, lait, hyvä elämä)
- syyllisyys, sovitus ja anteeksianto
- uskontokritiikki (ateistit, vapaa-ajattelijat)
- oman elämän merkitykselliseksi kokeminen
- yhteisöllinen merkitys
- siirtymäriitit

3 pisteeseen edellytetään, että vastauksessa pohditaan vähintään kahta näkökulmaa perustellen tai useampia lyhyesti mainiten. Korkeimpiin pisteisiin vaaditaan, että uskonto ymmärretään laajempaan kuin yhteen uskontoon, esimerkiksi kristinuskoon, viittaavana käsitteenä.

Tehtävä 6

Hyvässä vastauksessa ortodoksisen kirkon ja Venäjän valtion välisiä suhteita pohditaan sekä kirkon että valtiovallan näkökulmasta. Neuvostoliiton romahduksen jälkeen ortodoksisen kirkon toiminta vapautui ja alkoi uskonnollisuuden nousu, joka näkyy ennen kaikkea ortodoksisen kirkon aseman paranemisessa ja suosion kasvussa niin kansan kuin valtiovallan keskuudessa. Valtaosa venäläisistä pitää itseään ortodokseina. Ortodoksisuus mielletään myös osaksi venäläistä kulttuuria ja kansallista identiteettiä.

Ortodoksisella kirkolla on arvostettu asema ja näkyvä rooli nyky-Venäjällä. Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen Venäjän valtiovallan edustajat ovat pyrkineet vahvistamaan valtion ja ortodoksisen kirkon välisiä suhteita. Jotkut valtion johtotehtävissä olevat henkilöt esiintyvät aktiivisina ortodoksikristittyinä (vrt. kuva presidentti Putinista ja patriarkka Kirillistä). Vastavasti ortodoksisen kirkon johtajat ovat esiintyneet näkyvästi esimerkiksi presidenttien (esim. Jeltsin, Putin) virkaanastujaisissa. Aika ajoin on myös esitetty ortodoksisen kirkon erityisase- man vahvistamista perustuslailla ja vastaavasti uusien uskonnollisten liikkeitten rajoittamista Venäjällä. Myös ortodoksinen kirkko, erityisesti sen piirissä vaikuttavat nationalistit ovat olleet aktiivisia tällaisissa pyrkimyksissä.

Venäjän valtionjohto käyttää maan ortodoksista historiaa ja kansallista identiteettiä myös hyväkseen poliittisesti. Presidentti Putin muun muassa perusteli Krimin ”palauttamista” Venäjälle viittaamalla Venäjän Kiovan hallitsijaan, ruhtinas Vladimir Suureen, joka otti kasteen vuonna 988 nimenomaan Kiovassa. Tällöin Kiova liittyi yhä enemmän Bysantin ja ortodoksi- sen kirkon vaikutuspiiriin. Venäjän kristillinen kulttuuri rakentui pitkälti bysanttilaisen kult- tuurin pohjalle. (vrt. lainaus) Toisaalta Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen monet entisten neuvostomaiden ortodoksiset kirkot halusivat tehdä pesäeroa Venäjään. Esimerkiksi Ukrai- nassa seurakuntia erosi Venäjän kirkon yhteydestä ja liittyi muiden patriarkaattien alaiseksi.

Venäjän ortodoksista kirkkoa ja sen patriarkkaa sekä piispoja on arvosteltu liian läheisistä väleistä valtiovaltaan. Suhteessa muihin uskontoihin ortodoksisen kirkon arvellaan saavan etusijan kohtelussa. Venäjä on monikulttuurinen maa, ja siellä on monien uskontojen edus- taja, muun muassa suuri muslimiväestö.

3 pisteeseen edellytetään kysymyksen pohtimista joko valtiovallan tai ortodoksisen kirkon näkökulmasta ja viittaamista sekä lainaukseen että kuvaan. Korkeimmissa pisteissä kysymys- tä tarkastellaan monipuolisemmin niin valtiovallan kuin kirkonkin näkökulmista käyttämällä hyväksi myös kuvan ja lainauksen antamaa materiaalia. Taustana nykytilanteelle korkeim- missa pisteissä pohditaan myös sitä, miten vallankumous ja kommunismi ovat vaikuttaneet kirkkoon ja tsaarin asemaan kirkossa.

Tehtävä 7

Hyvässä vastauksessa ihmiskauppaa ja siihen liittyviä kysymyksiä (esim. prostituutio, pakko- työ, elinkauppa) tarkastellaan nimenomaan kristillisen etiikan näkökulmasta. Vastauksen keskiössä on kristillinen ihmiskäsitys. Sen mukaan Jumala on luonut ihmisen omaksi kuvak- seen, joten jokaisen ihmisen elämä on pyhä ja loukkaamaton sekä arvokas sinänsä. Jokaisella ihmisellä on perustavanlaatuinen ihmisarvo, joka on otettava huomioon hänen kohtelus- saan. Ketään ei tule kohdella toisen ihmisen tarkoitusperien välineenä. Kristillisen etiikan keskeisiä periaatteita ovat myös lähimmäisenrakkaus, joka kiteytyy kultaisessa säännössä ja rakkauden kaksoiskäskyssä. Kysymystä voi tarkastella myös ihmiskaupan uhrin (äärimmäinen köyhyys), kirkon auttamistyön (diakonia, kansainvälinen diakonia), kirkon kannanottojen (esim. väkivallan ja ihmiskaupan vastaiset kannanotot) tai lain ja oikeuden näkökulmasta (vrt. kymmenen käskyä, ihmisoikeudet ja kristillinen etiikka). Myös historialliset esimerkit ovat mahdollisia (esim. suhtautuminen orjuuteen kristinuskon historiassa).

Kysymyksen tarkastelu muiden etiikan teorioiden valossa ei anna lisäpisteitä. 3 pisteeseen edellytetään, että vastauksessa on käsitelty vähintään yhtä ihmiskauppaan liittyvää ongelmaa syvällisesti kristillisen etiikan näkökulmasta tai esitelty yleisiä ihmiskauppaan liittyviä ongelmia kristillisen etiikan näkökulmasta. Korkeampiin pisteisiin vaaditaan ihmiskauppaan liittyvien kysymysten laaja-alaisempi ja syvällisempi käsittely kristillisen etiikan näkökulmasta.

Tehtävä 8

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ykseyttä ovat uhanneet sekä opilliset erimielisyydet virkakysymyksissä (naispappuus, Luther-säätiön sekä Ruotsin ja Suomen lähetyshiippakunnan virkanimitykset) että seksuaalieettiset kysymykset, muun muassa kysymys samaa sukupuolta olevien parisuhteesta. Erimielisyyksien taustalla on myös erilaisia käsityksiä Raamatusta ja sen tulkinnasta.

Ensimmäiset naispapit vihittiin Suomen evankelis-luterilaisen kirkon palvelukseen vuonna 1988. Nykyään noin puolet papeista on naisia. Vaikka naispappuus on jo ratkaistu, kirkossa on edelleen ryhmiä (mm. Luther-säätiö), jotka eivät hyväksy naisen vihkimistä papiksi ja kieltäytyvät toimimasta virassaan naisen rinnalla. Näitä ryhmiä edustavien mukaan kysymys on raamattunäkemyksestä ja pappouden sitomisesta sukupuoleen. Naispappuus on tällaisen tulkinnan mukaan epäraamatullinen. Perusteluinaan he viittaavat lähinnä neljään Uuden testamentin kohtaan (12 miesapostolia, yhden miehen vaimo, nainen vaietkoon seurakunnassa, miehen opetusvirka). Puoltajat puolestaan katsovat, ettei Raamatun ja erityisesti Uuden testamentin kokonaisteologia sido pappautta sukupuoleen. Mikään yksittäinen raamatunkohta tai kokonaislinjaus ei heidän mukaansa anna ymmärtää, että vain mies voisi opettaa, kastaa tai johtaa ehtoollisliturgiaa.

Toinen virkakäsityksiin liittyvä erimielisyys liittyy Ruotsin ja Suomen lähetyshiippakunta-nimisen kristillisen yhteisön toimintaan. Se on vihkinnyt toimintaansa omia, lähinnä Luther-säätiössä vaikuttaneita piispoja ja pappeja. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon johdon mukaan tällaiset virkanimitykset ovat kirkkolain vastaisia ja merkitsevät eroamista kirkon yhteydestä. Kyseisen vihkimyksen saaneet henkilöt ovat myös menettäneet pappisoikeutensa Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa.

Seksuaalisia vähemmistöjä, erityisesti homoseksuaaleja ja sukupuolineutraalia avioliittoa koskevat kysymykset ja lainsäädäntöä koskevat muutokset ovat myös hajottaneet kirkon yhtenäisyyttä. Arkkipiispa Kari Mäkisen ja muidenkin piispojen homomyönteiset kannanotot ja sukupuolineutraalia avioliittoa koskevan lakiesityksen hyväksyminen eduskunnassa ovat aiheuttaneet kirkosta eroamista. Myös osa kirkon piispoista on avoimesti vastustanut sukupuolineutraalia avioliittolakia. Yhtenäisyys rakoilee myös kristillistä avioliittokäsitystä koskevissa näkemyksissä. Myös tässä kysymyksessä painottuvat erilaiset kristillisen perinteen, opin ja raamatuntulkinnan erot. Kirkon sisällä sukupuolineutraalia avioliittoa vastustetaan monin erilaisin argumentein (esim. argumentit suvunjatkamisesta, raamatunvastaisuudesta, homouden luonnottomuudesta ja syntisyydestä, lapsen oikeudesta isään ja äitiin, ydinperheestä yhteiskunnan pilarina, heteroavioliiton normista).

3 pisteeseen edellytetään vähintään kahden kirkon yhtenäisyyttä hajottavan näkökulman yleisluonteista pohdintaa tai yhden näkökulman riittävän syvällistä pohdintaa. Korkeammassa pisteissä vaaditaan kysymyksen tarkastelua useammasta näkökulmasta perustellen. Eri-tyisansiona on, jos vastauksessa viitataan kirkon ykseyden määritelmään, jonka mukaan kirkon ykseys edellyttää yksimielisyyttä evankeliumin opista ja sakramenttien jakamisesta. Papin sukupuoli tai ihmisen parisuhdemuoto eivät ole olennaisia asioita ihmisen pelastuksen tai sakramenttien pätevyyden kannalta.

Tehtävä +9

Tehtävässä pyydetään arvioimaan väitettä ”kaikki uskonnot pyrkivät samaan päämäärään, mutta eri keinoilla”. Hyvän vastauksen voi rakentaa monella tavalla. Vastauksessa voi esimerkiksi lähteä erilaisten uskonnon luonnetta koskevien määritelmien (ekslusiivinen, inkluusiivinen, pluralistinen uskonto) pohjalta. Väite sopii pluralistiseen uskontoon, jonka mukaan kaikki uskonnot ovat samanarvoisia ja sisältävät samoja totuuksia eri tavoin ilmaistuna. Väitettä voi perustella myös inkluusiivisen uskonnon määritelmän valossa, jonka mukaan myös muut uskonnot voivat olla oikeassa ja saman uskon ilmentymiä. Pluralistisia ja inkluusiivisia näkemyksiä sisältyy esimerkiksi Aasiassa syntyneiden uskontojen (hindulaisuus, buddhalaisuus, shintolaisuus) ja kristinuskon joidenkin suuntausten näkemyksiin. Väite ei edusta ekslusiivista uskontoa, jonka mukaan muut uskonnot eivät sisällä totuutta ja uskonnon harjoittaja voi edustaa vain yhtä uskontoa.

Hyvässä vastauksessa väitettä tulee tarkastella eri uskontojen näkökulmasta ja väitteelle tulee esittää perusteita sekä puolesta että vastaan esimerkiksi seuraavista näkökulmista:

- Uskonnot pyrkivät vastaamaan olemassaoloa ja sen merkitystä koskeviin peruskysymyksiin.
- Uskonnoissa on käsitys jostakin tuonpuoleisesta, korkeammasta voimasta tai jumaludesta, jota kunnioitetaan/palvotaan ja jonka yhteyteen pyritään.
- Uskonnoissa pyritään tuonpuoleiseen pelastukseen tai vapautumiseen tästä elämästä.
- Uskonnoissa korostetaan hyvän elämän (teot) merkitystä tämänpuoleisessa ja/tai tuonpuoleisessa elämässä.
- Uskonnot vastaavat ihmisen sosiaalisiin tarpeisiin (yhteisöllisyys).
- Uskontojen rituaalit ja niiden merkitys päämäärän saavuttamisessa.
- Uskontojen pyhä kirjallisuus päämäärän saavuttamisessa.
- Uskontojen opilliset korostukset päämäärän saavuttamisessa.

3–4 pisteen vastauksessa väitettä arvioidaan vähintään kahden uskonnon näkökulmasta vertaillen. Tällöin riittää, jos väitteelle esitetään perusteita joko puolesta tai vastaan. 5–6 pisteen vastauksessa väitettä tulee arvioida useamman uskonnon näkökulmasta vertaillen. Lisäksi väitteelle esitetään perusteita sekä puolesta että vastaan. Korkeimmissa pisteissä (8–9 p.) väitettä tulee arvioida monesta näkökulmasta vertaillen eri uskontoja. Väitteelle tulee myös esittää perusteltuja argumentteja sekä puolesta että vastaan.

Tehtävä +10

Kristinusko levisi Pohjois-Afrikkaan jo ensimmäisten kristillisten vuosisatojen aikana. Huolimatta islamin laaja-alaisesta leviämisestä alueelle 600-luvulta lähtien, siellä on säilynyt edelleen joitakin alkuperäisiä kristillisiä kirkkoja (mm. Etiopian kirkko, koptikirkko). Kristillisen lähetystyön ja siirtomaakauden vuoksi 1800-luvulta alkaen Afrikan länsirannikko ja Etelä-Afrikka kristillistyivät nopeasti. Kristinusko tuli Afrikkaan sekä katolisessa että protestanttisessa muodossa. (kartta 2) Islam on säilyttänyt asemansa Pohjois-Afrikassa, kristinusko puolestaan mantereeseen keskiosissa ja eteläkärjessä. Keskiosissa elää edelleen myös luonnonkansojen uskontojen edustajia. Kristittyjä Afrikassa on nykyään noin puolet väestöstä. Eräiden arvioiden mukaan Afrikka on lähitulevaisuudessa maailman kristillisin maanosia. (kartta 1)

Muutos Afrikan lähetystyössä tapahtui 1960-luvulta lähtien, jolloin valtiot alkoivat itsenäistyä. Kirkkojen johtoon haluttiin nostaa afrikkalaisia. Perinteisten kirkkokuntien lisäksi Afrikassa on nykyään tuhansia afrikkalaisperäisiä kirkkoja (esim. Simon Kimbangu Belgian Kongossa perustama kirkko). Nämä ovat perinteisistä kirkoista riippumattomia ja usein myös opillisesti itsenäisiä, afrikkalaisen kulttuurin ja elämänmuodon värittämiä. Itsenäisten afrikkalaisten kirkkojen johdossa ovat kansalliset työntekijät. Afrikkalaisella kristinuskolla on omat teologiset korostuksensa (mm. mustien teologia, vapautuksen teologia). Afrikan kirkkoilla on toiminnassaan pyrkimys omavaraisuuteen, ja niiden tavoitteena on tehdä omaa lähetystyötä. Länsimaisten kirkkojen tekemä lähetystyö on 2000-luvun Afrikassa yhä enenevässä määrin kansainvälistä diakoniaa, kehitysyhteistyötä ja humanitaarista apua. Vapaat suunnat, muun muassa helluntailaisuus, ovat saaneet yhä enemmän jalansijaa nyky-Afrikassa.

Eurooppalaiset siirtomaavallat jakoivat keskenään lähes koko Afrikan 1800-luvulla. Koska uudet vallanpitäjät hyväksyivät vain omien kirkkojensa tekemän lähetystyön, Afrikka jaettiin eri kirkkokuntien kesken. Kullakin perinteisellä kirkkokunnalla on Afrikassa edelleen omat vahvat kannatusalueensa. Afrikkalaiselle kristillisyydelle ominainen tietoinen oman erityislaatuisuuden korostus onkin syntynyt vastakohtana kristittyjen imperialistiselle sorrolle. Nykyään Afrikassa on nähtävissä myös perinteisten uskomusten elpymistä ja uususkonnollisten liikkeitten leviämistä. (kartta 2)

Afrikassa on paljon hiv-positiivisia ja aidsiin sairastuneita. Heistä 2/3 on Saharan etelänpuoleisessa Afrikassa, erityisesti Sahilin alueella ja Keski-Afrikan tasavallassa. Erityisen synkkiä tautialueita ovat katolisen kirkon vaikutusalueet. Tämä johtuu pitkälti katolisesta seksuaalietiikasta, joka kieltää ehkäisyn. Geneettisten tutkimusten mukaan hiv-infektio olisi peräisin Afrikan länsi- ja keskiosista 1800-luvun lopusta tai 1900-luvun alusta, siis siirtomaavallan ja voimakkaan lähetystyön ajoilta. Hiv-infektioita alettiin kuitenkin raportoida vasta 1980-luvulla. (kartta 3) Hyvässäkin vastauksessa ei edellytetä hiv-infektion käsittelyä vaan sen oivaltamista, että infektioalueet ovat yhteydessä katoliseen kristillisyyteen.

3–4 pisteen vastauksessa vaaditaan kristinuskon aseman tai vaikutuksen tarkastelua nyky-Afrikassa viittaamalla kahden kartan antamaan informaatioon. 5–6 pisteen vastaus edellyttää kristinuskon aseman ja vaikutuksen monipuolista tarkastelua sekä viittaamista vähintään kahden kartan antamaan informaatioon. Korkeimmissa pisteissä (8–9 p.) kysymystä tarkastellaan monipuolisesti ja syvällisesti sekä viitataan kaikkiin karttoihin.